

GYERMEKÚT

FELKÉSZÍTÉS A SZENZOROS FELDOLGOZÁS RENDELLENESSÉGEINEK SZŰRÉSÉRE

ZÁRÓTANULMÁNY

**CSALÁDBARÁT
ORSZÁG**
NONPROFIT KÖZHASZNÚ KFT.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

GYERMEKÚT

SZENZOROS ÉS MOZGÁSOS ÉLMÉNYEK KÉRDŐÍV

**A KIDOLGOZÁS FOLYAMATA
ÉS A MÉRŐESZKÖZZEL
SZERZETT EREDMÉNYEK**

ZÁRÓTANULMÁNY

**CSALÁDBARÁT
ORSZÁG**
NONPROFIT KÖZHASZNÚ KFT.

A kiadvány az EFOP-1.9.5-VEKOP-16-2016-00001
„A kora gyermekkori intervenció ágazatközi fejlesztése” kiemelt projekt keretében készült.

Szerzők:
Dr. Rózsa Sándor, Dr. Szvatkó Anna, Arató Domonkos

Szakmai lektor:
Kereki Judit

Projekt szakmai vezető:
Kereki Judit

Módszertan alprojekt II. elemi projektjének koordinálását végezte:
Ágoston Kinga

EFOP-1.9.5-VEKOP-16-2016-00001

A kora gyermekkori intervenció ágazatközi fejlesztése

gyermekut@csbo.hu
www.gyermekut.hu

Budapest, 2020

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS.....	4
A MÉRŐESZKÖZ KIDOLGOZÁSÁNAK FOLYAMATA	5
AZ ADATGYŰJTÉS FOLYAMATA ÉS A VIZSGÁLATI MINTA	7
A SKÁLÁK KIALAKÍTÁSA ÉS PSZICHOMETRIAI JELLEMZŐI	8
A KLINIKAI ÉS NORMATÍV ADATOK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE	12
A SENZOROS ÉS MOZGÁSOS ÉLMÉNYEK KÉRDŐÍV ALKALMAZÁSA	14
KÉPZÉS ÉS A KÉRDŐÍV FELHASZNÁLÁSÁT SEGÍTŐ KIADVÁNYOK KÉSZÍTÉSE	16
ÖSSZEFOGLALÁS	17
MELLÉKLETEK	18

A gyermekek szenzoros integrációs kapacitásának a korai fejlődésben kulcsszerepe van. Ha nem sikerül idejekorán javítani a szenzoros feldolgozási folyamatok esetleges működési zavarain, akkor a későbbiekben az érzékelési túlérzékenység vagy csökkent ingerelhetőség jelentősen kihat a kognitív és kapcsolati fejlődésre, társas beilleszkedésre, emocionális kiegyensúlyozottságra – vagyis megnehezíti a kisgyermek alkalmazkodását a világhoz. A problémák természetéhez az is hozzátartozik, hogy rejtett természetűek, és bár a mindennapi életet rendre megnehezítik, a családok nincsenek tudatában az összefüggéseknek, ezért a gyermekeiket nem képesek segíteni nehézségeik meghaladásában.

Hazánkban a szenzoros integrációs diagnosztika és terápia közel harmincéves múltra tekint vissza, így sok vizsgálati tapasztalatot halmozott fel, ennek ellenére a hazai szakemberek nem rendelkeztek olyan mérőeszközzel, amely a veszélyeztetett gyermekek korai felismerésére, szűrésére alkalmas.

Az alábbiakban a mérőeszköz kidolgozásának folyamatát és a kérdőívvel kapott főbb eredményeinket és tapasztalatainkat összegezzük.

A kérdőív kialakításához többlépcsős, széles körű szakirodalmi tájékozódást, sok szempontú módszertani végiggondolást és pszichometriai elemzést magában foglaló folyamat vezetett el. A fejlesztési munka öt szakember – Arató Domonkos, Kis Tibor Cece, Németh-Barna Petronella, Rózsa Sándor és Szvatkó Anna – bevonásával készült.

Tesztfejlesztő munkánk megkezdése előtt szükségesnek éreztük, hogy alaposan tájékozódjunk a nemzetközileg használt mérőeszközökről. Mivel egyes mérőeszközök használata során több évtizedes tapasztalat és empirikus eredmény halmozódott fel, mindenképpen fontosnak éreztük, hogy e tapasztalatokat mi is figyelembe vegyük a fejlesztőmunka során. Az egyes módszerek mérési modelljei, a kialakított életkori övezetek vagy a felmért érzékleti csatornák rengeteg támpontot adtak a fejlesztőmunkánkhoz. A szenzoros feldolgozási folyamatok sajátosságait megragadó nemzetközi mérőeszközök áttekintése során több mint egy tucat mérőeszközt találtunk. Ezek között akadt olyan, amelyik csak részben érintette a szenzoros feldolgozást, felnőttekre dolgozták ki, vagy nem rendelkezett széles körű validálási eredményekkel, így ezeket a további vizsgálódásból kizártuk.

A nemzetközi szakirodalom és a meglévő mérőeszközök áttekintése után került sor a mérési koncepció kidolgozására (1. táblázat).

1. táblázat. A fejlesztőmunka fázisai

1. Nemzetközi szakirodalom és a meglévő mérőeszközök áttekintése
2. A mérési koncepció kidolgozása
3. Tételek megalkotása
4. Előzetes tesztelés: érthetőség, alkalmazhatóság
5. Nagymintás bemérés
6. Pszichometriai elemzések
7. Normák és az értékelési elvek kidolgozása
8. A mérőeszköz hazai bevezetése, szakemberek képzése

A fejlesztés első szakaszában egy több mint 700 kérdésből álló tételgyűjteményt állítottunk össze. A tételek összegyűjtése során nagyban támaszkodtunk a meglévő nemzetközi mérőeszközökben már sikerrel alkalmazott – a mindennapos élethelyzetekben megfigyelhető szenzoros tünetekre, viselkedéses jellemzőkre vonatkozó – kérdésekre, állításokra.

Ezt követően két döntést kellett meghoznunk ahhoz, hogy a *Szenzoros és mozgásos élmények kérdőívet* ki tudjuk alakítani: az első, hogy milyen életkori szakaszokra osztjuk fel a 0-tól 7 éves korig terjedő övezetet, a második, hogy mely vizsgálandó területekbe csoportosítjuk a kiválasztott tételeket.

Az előzetes szakirodalmi áttekintés és a gyermekek szenzomotoros fejlődési sajátosságaival kapcsolatos tapasztalataink alapján úgy ítéltük meg, hogy a 0-tól 7 éves korig terjedő övezetet az alábbi 4 életkori tartományra osztjuk: 0–8 hónap, 9–17 hónap, 18–35 hónap és 3–6 év. A viszonylag szűk életkori szakaszokra történő bontás indokolt, hiszen az élet első évtizedében a gyermekek fejlődése – főleg az első három évben – rohamos tempójú, a változások olyan gyorsan követik egymást, hogy nincs értelme ennél nagyobb életkori eltérésű gyermekeket egymással összehasonlítani, s gyakran azt tapasztaljuk, hogy egy adott tartományra vonatkozó kérdés a következő tartományban már nem bizonyul életszerűnek.

A vizsgálandó területeket a következőképpen határoztuk meg. Az első négy csoportba az alábbi érzékleti modalitásokra vonatkozó tételek tartoznak: 1. hallás, 2. látás, 3. tapintás, 4. ízlelés és szaglás. 5. területként a mozgással kapcsolatos kérdéseket határoztuk meg, ezek leginkább a vesztibuláris és a proprioceptív rendszer szabályozásának minőségére, valamint az izomműködésre vonatkoznak. Végül az érzékeléssel és a

mozgással kapcsolatos területek mellett még egy további fontos csoportot határoztunk meg. A 6. csoportba tartozó kérdések az önszabályozásról és a társas kapcsolatokról adnak értékes információkat. Az elkészült kérdőívben a tételeket e hat különböző terület szerint strukturáltuk, nem kevertük össze, hogy ezzel a megértést és az értékelést támogassuk.

A következő fázisban a 700 tételes gyűjteményből kiválasztottuk azokat, amelyeket a kérdőívek első elővizsgálatra elkészített változatában szerepeltetni akartunk. A tételszelekció során a vezető szempontok a következők voltak: a bekerülő tétel szövege viszonylag rövid legyen, nyelvezete egyszerű, érthető, a viselkedés a mindennapokban megfigyelhető, jelenléte könnyen eldönthető. A kérdőív ne legyen túl hosszú, pozitív tételek is szerepeljenek benne (ne csupa negatív, devianciára vonatkozó), területei könnyen áttekinthetőek legyenek a kitöltést végző szülők vagy más hozzátartozók számára. Cél volt az is, hogy egy adott viselkedésre a legtöbb esetben csak egy tétel vonatkozzon (kivéve ahol a szándék módszertanilag éppen az volt, hogy legyen egy kontrollkérdés is). Tapasztalataink szerint a kérdőív tételeit már 8 általános iskolai végzettséggel rendelkező szülők megértik, a kérdésekre képesek megbízhatóan válaszolni. A kérdőív kitöltésének ideje kb. 15 perc.

Azok a tételek, amelyeknek minden életkorban relevanciája volt, mind a 4 életkori tartomány kérdőívében megjelentek. Az egyes érzékszervi szabályozási jellemzőkre, illetve viselkedéses reakcióformákra vonatkozó kérdéseket azonban gyakran nem lehet eltérő életkori tartományokban ugyanúgy megfogalmazni, hiszen a fejlődéssel a gyermek körülményei, mindennapos életműködései is átalakulnak. Ezért bizonyos tételeket az eltérő életkori sávokban más-más formában fogalmaztunk meg, illetve vannak olyan tételek is, amelyek bizonyos életkori tartományok kérdőívéből teljesen hiányoznak. A kialakított életkori kérdőívek tehát azonos problémákat és jellemzőket igyekeznek megragadni, de az adott életkori sajátosságoknak megfelelően.

A kérdőív első változatait 55 szülővel (akik között minden korosztály, nem és iskolai végzettség reprezentálva volt) és több, a területet jól ismerő szakember bevonásával teszteltük a mérőeszköz papír- és online változatának felhasználásával. A kitöltők az ismerettségük köréből kerültek ki, de a reprezentatív összetétel biztosítására törekedtünk.

A szülők és a szakemberek írásbeli és személyes visszajelzései alapján főként a tételek érthetőségére, életkori adekvátságára és az értékelés egyértelműségére vonatkozóan gyűjtöttünk értékes információkat. Az így gyűjtött tapasztalatok és javaslatok alapján készítettük el a mérőeszköz végleges változatát, amellyel megkezdtük a nagyobb mintán történő adatgyűjtést.

Az adatgyűjtés során megkülönböztettük a normatív és klinikai mintákat. A normatív minta alatt azt értjük, hogy a gyerekek szüleit „normál” körülmények között a védőnő, a kisgyermeknevelő vagy az óvodapedagógus segítségével kértük fel a részvételre. Ezzel szemben a klinikai mintába olyan gyerekekről készített jellemzések kerültek, akik valamilyen problémával keresték fel a pedagógiai szakszolgálatot vagy a védőnőt. Ebben az adatgyűjtésben elsődlegesen a dinamikus szenzoros integrációs terápia (DSZIT) tanfolyamot már végző szakemberek voltak segítségünkre, illetve a *Szenzoros és mozgásos élmények kérdőív* felhasználói tanfolyamán részt vevő szakemberek. Természetesen felmerül, hogy a normatív mintába is kerülhetnek pszichés vagy neurológiai problémákkal küzdő gyerekek, de ezt a kérdőív végén lévő anamnesztikus kérdésekkel igyekeztünk kiszűrni.

A normatív vizsgálati minta túlnyomó részét (kb. 75%) papíralapú tesztkitöltésekkel gyűjtöttük, melyeket a területi reprezentativitás elvét követve a fővárosban, megyeszékhelyen, városban és községekben vettünk fel, összesen 8 helyszínen. A szülőket az óvodákon keresztül kértük fel arra, hogy jellemezzék gyermeküket. Mivel több esetben anonim online kitöltési lehetőséget is biztosítottunk, a visszautasítási rátát csak hozzávetőlegesen tudjuk megbecsülni, ami nem volt magasabb mint 15%.

A klinikai mintába tartozó gyerekek túlnyomó többségénél társas kommunikációs zavar (pl. nyelvi zavar), ADHD vagy szenzoros feldolgozási zavar (SPD) volt a problémák hátterében.

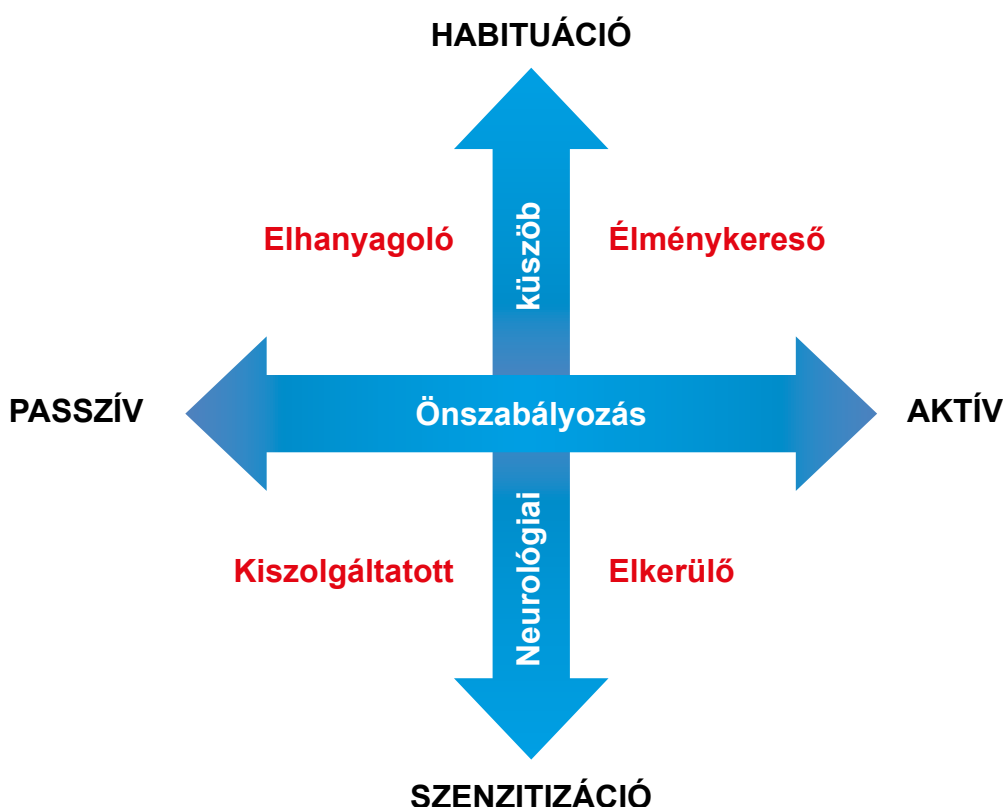
A legnagyobb mintát a 3–6 évesek körében gyűjtöttük (2. táblázat). Ez az életkori övezet kitüntetett jelentőséggel bír, hiszen ez az a korai időszak, amikor az első problémákat észlelik, illetve ebben az életkorban már tisztábban megjelennek a problémák, mint a korábbi életszakaszokban. A mérőeszközzel készített fő pszichometriai elemzéseinket (pl. faktorszerkezet, skálakialakítás, klinikai és kontrollcsoport összevetése) elsőként ezen a korcsoporton végeztük el, majd a későbbiekben az alacsonyabb életkori csoportoknál azt ellenőriztük, hogy a kialakított skálák belső homogenitása megfelelő-e.

2. táblázat. A kitöltött kérdőívek száma korcsoportonként

Életkori övezetek	Esetszám	
	Normatív	Klinikai
0–8 hónap	247	10
9–17 hónap	237	15
18–35 hónap	235	73
3–6 év	520	188

A SKÁLÁK KIALAKÍTÁSA ÉS PSZICHOMETRIAI JELLEMZŐI

A normatív mintán végzett faktorelemzés és belsőkonzisztencia-vizsgálatok segítségével minden érzékleti modalitásra kiválasztottuk azokat a tételket, amelyek a legmegbízhatóbban működtek. A kérdőív szerkezeti kidolgozásának alapját jelentő faktorelemzések eredményeit a *Melléklet* tartalmazza. A kapott elemzési eredmények rávilágítanak a szenzoros feldolgozási típusok empirikus megjelenésére és ezek fontosságára. Az eredmények alapján nem minden modalitás esetén jelent meg tisztán a 4 feldolgozási típus, de mivel ez a megközelítés jelentős értelmezési keretet ad, így ezt beépítettük a kérdőívbe. A feldolgozási típusok más kérdőívben is megjelennek (pl. Sensory Profile), melynek lényegét az 1. ábra szemlélteti Dunn (2008) nyomán.

1. ábra. A feldolgozási típusok modellje

A szenzoros feldolgozási típusokra jellemző tételek kiválasztásának alapját a meglévő elméleti megfontolások és a faktorelemzéseink eredményei adták. A tételket igyekeztünk úgy összeválogatni, hogy minden érzékleti modalitásból legyenek tételek, így mérsékelve a modalitástól függő torzító hatást. A szenzoros feldolgozási típusok részletes leírását az oktatáshoz készített *Módszertani kézikönyv* tartalmazza.

Érdeemes megjegyeznünk, hogy a faktorelemzés során nyert eredmények alapján a kevésbé jól működő tételket nem töröltük, mivel az érzékleti modalitások mellett további skálák kialakítását is célul tűztük ki, illetve a tételek meghagyásával lehetőséget biztosítunk arra, hogy a későbbi, nagyobb elemszámon történő elemzéseknél vagy a klinikai mintán történő eredmények fontolóra vételével tovább finomítsuk a skálákat, esetleg újabbakat hozunk létre. Az érzékleti modalitások és a szenzoros feldolgozási típusok mellett további skálátípusokat is fejlesztettünk.

Fontosnak éreztük, hogy a kérdőív tartalmi skáláinak vizsgálata előtt legyen információnk arról, hogy a kitöltés milyen alapos, mennyire megbízható, mennyire elfogult. Ennek megragadására három validálóskaát hoztunk létre. A *kitöltésikonzisztencia-skála* 10 olyan összetartozó tételpárt tartalmaz, amelyek hasonló vagy

éppen ellentétes dolgokra kérdeznek rá: pl. Szeret sötétben lenni – Nem szeret sötétben lenni. A megbízható értékelés esetében azt várjuk, hogy az ilyen hasonló tételpárokra adott válaszok konzisztensek, a válaszok értékelése hasonló, ellenkező tételpárok esetében pedig – értelemszerűen – ellentétesek. A tételpárokra adott válaszok értékének különbsége tehát azt fejezi ki, hogy az azonos vagy közel azonos tartalmat megnyíre konzisztensen, hasonló értékkel jellemezték. Ha az eltérés magas, akkor a válaszok kevésbé konzisztensek. A 10 tételpár különbségének összege egy normál eloszlást ad, aminél a magas pontszámot elérőket fokozott inkonzisztencia jellemzi, míg az alacsony pontszámot elérőek értékelése megbízható, konzisztens. A *Jóbenyomáskeltés-skálát* olyan tételekből állítottuk össze, amelyek szociálisan kívánatos tartalmakat fejeztek ki: pl. „Élvezi a zenét”, „Szereti a verseket, mondókákat”. Az ilyen tételekre szélsőségesen magas pontszámot adó szülők gyermekük jó oldalát igyekeznek bemutatni, kicsit el is túlozva azt. A szélsőségesen alacsony pontszámot elérők éppen az ellenkezőjét képviselik, gyermeküket sokkal negatívabban, szigorúbban szemlélik, mint mások. A *Szélsőséges válaszok* („Szinte soha nem jellemző”: 1, vagy „Majdnem mindig jellemző”: 5 számát is összegeztük. A magas érték a válaszbeállítódást vagy a differenciálás hiányát jelezheti.

A fenti mutatók alkalmasak arra, hogy olyan kitöltési torzításokat ragadjunk meg, mint például a random kitöltés, a válaszbeállítódás vagy a túlzott megfelelési igény. Ha valaki a tételek elolvasása nélkül véletlenszerűen válaszol a kérdésekre, akkor az összetartozó tételpárokból kialakított kitöltési konzisztencia magas értéket mutat. Ha valaki néhány tétel elolvasása után valamilyen típusú válaszra beállítódik (pl. mindenre „Igen, nagyon jellemző”-t mond), akkor a *Szélsőséges válaszok* vagy a *Jóbenyomás-keltés* mutatói jeleznek. Mivel a kérdőív tételeinek többsége valamilyen problémát ír le (kivéve a *Jóbenyomás-keltés* tételei, amelyek minden esetben pozitívan vannak megfogalmazva), akkor a „Szinte soha nem jellemző” válaszlehetőségek (1 pont) szélsőségesen magas összege azt jelzi, hogy a szülő semmilyen problémát nem hajlandó jelezni, ami egyfajta ellenállást is tükröz. A túlságosan sok 5 pontos válasz pedig valószínűsíthetően negatív elfogultságot jelez.

Mivel az érzelmek és a viselkedés önszabályozása alapvető fontossággal bír a gyermek működési módjában, ezért a kérdőívünkben ennek mérésére is alkalmaztunk tételeket.

Az 3. táblázatban a kérdőív skáláinak leíró statisztikáit és megbízhatóságukat szemléltetjük. A hagyományosan alkalmazott 0,7-es megbízhatósági kritériumnak valamennyi skála megfelel, a Cronbach-alfa mutatók 0,76 és 0,92 között ingadoznak. A fiúk és lányok eredményeinek összehasonlításakor csak néhány esetben kaptunk statisztikailag szignifikáns eltérést. Érdeemes megjegyezni, hogy a fiúkat jellemző szülők sokkal többször használták gyermekük jellemzésére a skálakon 1 pontot érő „Szinte soha nem jellemző” válaszlehetőséget, mint a lányok esetében. A mozgás, valamint az ízlelés és szaglás érzéketi modalitások esetében a lányokat szignifikánsan magasabb pontszámmal jellemezték a szülők, vagyis többféle problémáról számoltak be, mint a fiúk esetében. Szintén a lányok értek el szignifikánsan magasabb pontszámot az *Élménykereső* (Seeker) és az *Elhanyagoló* (Bystander) szenzoros feldolgozási típusok esetében, illetve az ő pontszámuk magasabb az *Önszabályozás-skálán*, ami gyengébb önszabályozást jelez.

A különböző érzéketi modalitásokat felmérő skálák pontszámai mérsékelt és szoros együttjárásokat adtak (4. táblázat). A legszorosabb összefüggés ($r=0,71$) a látás és tapintás között volt, míg a legkisebb a mozgás és hallás között ($r=0,44$). A viszonylag szűk tartományban eső, 0,44 és 0,71 közötti együttjárások azt jelzik, hogy a különböző érzéketi modalitásokban jelentkező problémák általában összefüggnek, ritka az, hogy valakinél csak egyetlen modalitásban mutatkozzanak jelentős problémák. Az együttjárások azonban nem tekinthetők olyan szorosnak, hogy azt mondhassuk, hogy a különböző modalitásokban jelentkező problémákat megragadó skálák azonos konstruktumot mérnének.

3. táblázat. A Szenzoros és mozgásos élmények kérdőív skáláinak leíró statisztikai és megbízhatósága

	Tételek száma	Cronbach-alfa	Fiúk		Lányok		T-érték és szignifikancia
			átlag	szórás	átlag	szórás	
Validitáskálák							
Kitöltési konzisztencia	10	0,77	1,32	0,77	1,35	0,69	0,49
Jó benyomáskeltés	10	0,78	3,43	0,84	3,41	0,87	0,56
Szélsőséges válaszok 1	-	-	74,7	24,8	69,8	26,8	2,09*
Szélsőséges válaszok 5	-	-	8,36	6,00	8,00	6,80	0,62
Érzéketi modalitások							
Hallás	10	0,76	1,95	0,59	1,97	0,57	0,24
Látás	18	0,85	1,97	0,52	1,95	0,53	0,47
Tapintás	20	0,82	1,75	0,47	1,80	0,50	0,98
Mozgás	19	0,83	1,77	0,50	1,86	0,51	1,80+
Ízlelés és szaglás	25	0,86	1,54	0,42	1,62	0,46	1,99*
Szenzoros feldolgozási típusok							
Élménykereső (Seeker)	29	0,88	1,93	0,46	2,05	0,54	2,66**
Elkerülő (Avoider)	17	0,79	1,76	0,48	1,82	0,45	1,29
Kiszolgáltatott (Sensor)	30	0,88	1,73	0,47	1,78	0,46	1,14
Elhanyagoló (Bystander)	16	0,83	1,61	0,49	1,70	0,52	1,94*
Érzelmek és viselkedés							
Önszabályozás	29	0,92	1,73	,50	1,85	,53	2,53*

p**<0,01; p*<0,05; p+<0,10;

4. táblázat. A Szenzoros és mozgásos élmények kérdőív érzéketi modalitást mérő skáláinak együttjárásai

	Hallás	Látás	Tapintás	Mozgás	Ízlelés és szaglás
Látás	0,59**				
Tapintás	0,51**	0,71**			
Mozgás	0,44**	0,60**	0,66**		
Ízlelés és szaglás	0,47**	0,60**	0,67**	0,61**	
Önszabályozás	0,53**	0,59**	0,65**	0,69**	0,67**

p**<0,01;

A szenzoros feldolgozási típusokat úgy alakítottuk ki, hogy először a 4 feldolgozási típust felmérő skálán elért eredményt standardizáltuk. Így minden személy esetében megkaptuk, hogy az egyes feldolgozási típusokat megragadó skálákon az átlaghoz képest milyen értéket ér el, majd a 4 skálaérték közül kiválasztottuk azt, amely az egyénen belül a legmagasabb értéket adta. A legnagyobb arányban az élménykeresők és az elhanyagolók voltak, míg az elkerülők aránya volt a legkisebb. A nemek szerinti összehasonlítás során nem mutatkozott számottevő eltérés a különböző típusok esetében (5. táblázat).

5. táblázat. A szenzoros feldolgozási típusok gyakoriságai

	Gyakoriság	Százalék (%)
Élménykereső (Seeker)	145	29,2
Elkerülő (Avoider)	88	17,7
Kiszolgáltatott (Sensor)	121	24,4
Elhanyagoló (Bystander)	142	28,6
Összesen	496	100,0

A KLINIKAI ÉS NORMATÍV ADATOK ÖSSZEHAJONLÍTÓ ELEMZÉSE

A 3–6 évesek normatív és klinikai mintáinak összehasonlító elemzése során az *Ízlelés és szaglás* kivételével valamennyi skála esetében szignifikáns eltéréseket kaptunk a két csoport között (6. táblázat). A klinikai mintába tartozó gyerekeket a szülők a *Látás* kivételével mindenhol magasabbra értékelték, mint a normatív mintába tartozókat. A legmarkánsabb eltérés az *Érzéketli modalitás és mozgás skáláin* belül a *Hallás* és a *Mozgás* esetében mutatkozott. A *Szenzoros feldolgozási típusok* esetében a legnagyobb eltéréseket az *Elkerülő* és a *Kiszolgáltatott* típusoknál láthattuk. Mindent összevetve a két csoport között az *Önszabályozás* esetében volt a legnagyobb eltérés.

6. táblázat. A normatív és a klinikai minta összehasonlító elemzése

	Normatív minta		Klinikai minta		T-érték és szignifikancia
	átlag	szórás	átlag	szórás	
Érzéketli modalitás és mozgás skálái					
Hallás	1,96	0,58	2,14	0,61	2,81**
Látás	1,96	0,53	1,86	0,55	1,71+
Tapintás	1,77	0,48	1,89	0,54	2,16*
Mozgás	1,81	0,50	1,99	0,52	3,22**
Ízlelés és szaglás	1,58	0,44	1,62	0,52	0,93
Szenzoros feldolgozási típusok					
Élménykereső	2,21	0,56	2,09	0,56	1,81+
Elkerülő	1,79	0,47	2,00	0,50	3,97**
Kiszolgáltatott	1,73	0,46	1,9	0,50	2,91**
Elhanyagoló	1,65	0,50	1,78	0,51	2,33*
Önszabályozás	1,78	0,52	2,12	0,57	5,68**

p**<0,01; p*<0,05; p+<0,10;

Mivel a klinikai minta összetétele meglehetősen heterogén, összehasonlító elemzésünket a kisebb elemszámú speciális zavarokra is kiterjesztettük: autizmus, ADHD, motoros jártasság zavarai, magatartászavar, szenzoros feldolgozás zavara. Az egyes csoportok átlagait és szórásait az 7. táblázat szemlélteti. A speciális csoportok átlagait a normatív minta értékével vetettük össze, a szignifikáns eltéréseket pedig a speciális csoportok átlagainál jelöltük.

7. táblázat. A normatív minta és a speciális zavarokkal élő gyermekek összehasonlító elemzése

	Normatív minta (N=496)		Autizmus (N=18)		ADHD (N=17)		Motoros jártasság zavarai (N=10)		Magatartás-zavar (N=12)		Szenzoros feldolgozási zavar (N=29)	
	átlag	szórás	átlag	szórás	átlag	szórás	átlag	szórás	átlag	szórás	átlag	szórás
Érzéketli modalitás és mozgás skálái												
Hallás	1,96	0,58	2,36**	0,75	2,29*	0,71	2,13	0,49	2,03	0,52	2,31**	0,71
Látás	1,96	0,53	2,20+	0,80	1,89	0,63	1,78	0,57	1,79	0,56	1,84	0,53
Tapintás	1,77	0,48	2,27**	0,71	1,90	0,45	1,79	0,52	1,91	0,47	1,95	0,58
Mozgás	1,81	0,50	2,36**	0,53	1,93	0,50	1,87	0,63	1,84	0,35	2,11**	0,45
Ízlelés és szaglás	1,58	0,44	1,95**	0,63	1,63	0,39	1,60	0,35	1,65	0,5	1,70	0,62
Szenzoros feldolgozási típusok												
Élménykereső	1,98	0,51	2,39**	0,71	2,13	0,61	1,91	0,54	2,09	0,56	2,05	0,43
Elkerülő	1,79	0,47	2,26**	0,62	2,03*	0,43	1,88	0,43	1,96	0,35	2,02**	0,50
Kiszolgáltatott	1,75	0,46	2,21**	0,58	1,85	0,35	1,81	0,46	1,88	0,35	1,99**	0,58
Elhanyagoló	1,65	0,50	2,06**	0,49	1,76	0,46	1,83	0,61	1,55	0,27	1,91**	0,48
Önszabályozás	1,78	0,52	2,45**	0,58	2,13**	0,53	1,97	0,58	1,96	0,46	2,14**	0,53

p**<0,01; p*<0,05;

Az autizmussal élő gyerekeket minden skálán szignifikánsan magasabbra értékelték, mint a normatív minta fiataljait. Az ADHD-s gyerekek csak a hallás, az elkerülő feldolgozási típus és az önszabályozás skáláin értek el szignifikánsan magasabb értéket a normatív mintával összevetve. A motoros jártasság és a magatartászavarok esetében nem mutatkozott szignifikáns eltérés a normatív mintával történő összevetés során. Mivel a klinikai mintát gyűjtő kollégák közül többen szenzoros integrációs terápiával foglalkoztak, a mintába jelentős számú (N=29) szenzoros feldolgozási zavarral küzdő gyermek került. A szenzoros feldolgozási zavarban szenvedő gyerekek a hallás, a mozgás és önszabályozás mellett az elkerülő, a kiszolgáltatott és az elhanyagoló szenzoros feldolgozási típusok esetében értek el szignifikánsan magasabb értéket.

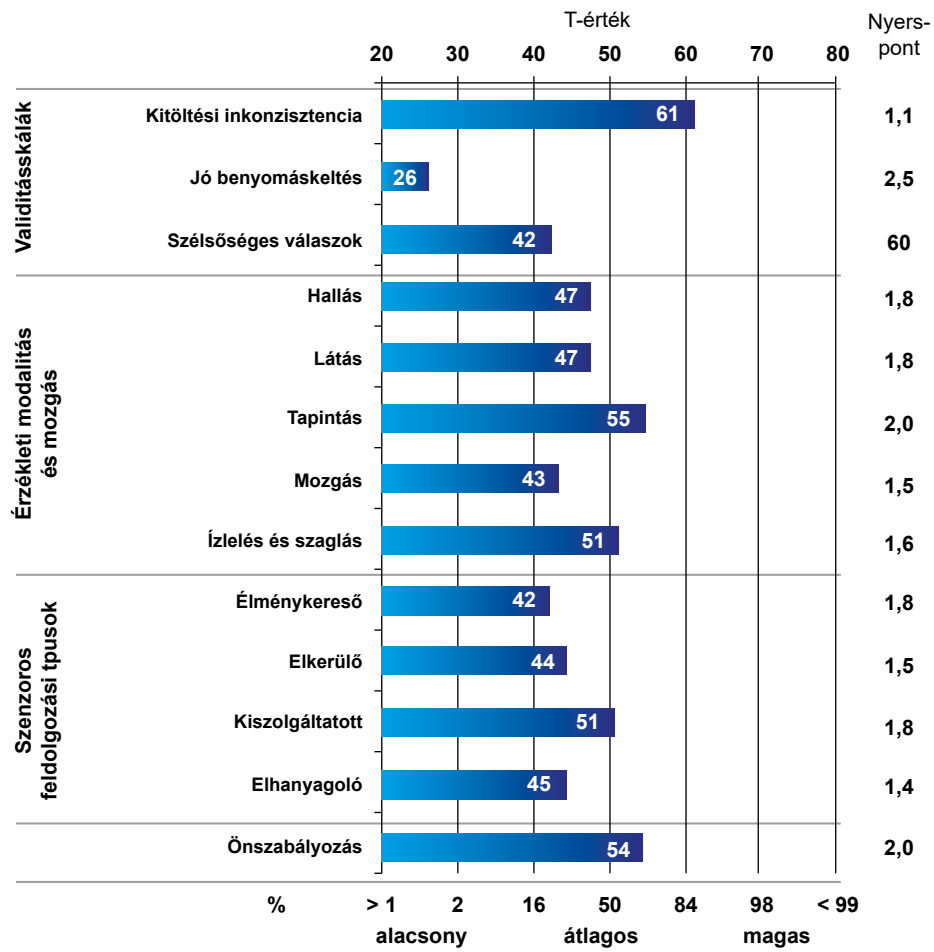
A fenti eredmények a kérdőív skáláinak érvényességét és szenzitivitását jelzik. A mérőeszköz jól használható az autizmus és a szenzoros feldolgozási zavar problémáinak feltárására. Érdeemes megjegyeznünk, hogy bár az autizmus esetében minden skála jól differenciált, a szenzoros feldolgozási zavarban szenvedő gyerekek esetében azonban néhány skála (látás, tapintás, ízlelés és szaglás) nem adott szignifikáns eltérést a normatív mintával való összevetés során. Fontos megjegyezni, hogy a fenti diagnosztikus kategóriákat a fejlesztőszakember adta, így elképzelhető, hogy ezek további pontosításra szorulnak.

A SZENZOROS ÉS MOZGÁSOS ÉLMÉNYEK KÉRDŐÍV ALKALMAZÁSA

A *Szenzoros és mozgásos élmények kérdőív* a szakemberek szélesebb köre használhatja szűrőeszközként. Gyógypedagógusok és pszichológusok mellett alkalmazhatják házi gyermekorvosok, vegyes praxisú háziorvosok, szakellátó szakorvosok, védőnők, konduktorok, gyógytornászok, óvodai és iskolai fejlesztőpedagógusok, mentálhigiénés szakemberek. Ebben az esetben a kérdőívet a szakember átadja a szülőnek, aki a vizsgálatra történő várakozás során tölti ki, vagy egy későbbi kontrollidőpontban hozza vissza. A kérdőív átadásakor fontos elmondani, hogy a szülő válaszai nagymértékben hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a gyermek a legmegfelelőbb ellátást (fejlesztést, illetve terápiát) kapja meg. Ezért lényeges, hogy lehetőség szerint minden állítást értékeljen, és gyermeke jellemzésében az általában tapasztalható viselkedést és jellemvonásokat minél reálisabban jelenítse meg. Érdeemes felajánlani, hogy a szülő a kitöltés során akár megjegyzésekkel is elláthatja az egyes állításokat, hogy a gyerekekről minél több információ összegyűjthető legyen. Emellett megjelölheti a számára nem egyértelműen eldönthető tételeket, melyeket aztán átbeszélhet az elemzést végző szakemberrel.

Ezt követően a kitöltést kérő szakember elemzi a kérdőív egyes tételeire kapott válaszokat. A szakemberek által kialakított szűrési interpretáció lényege abban áll, hogy a gyermek veszélyeztetett-e a szenzoros integrációs nehézségek szempontjából vagy sem. Amennyiben a válasz igen, a validálószkálák megfelelő értékei mellett több érzékszervi modalitás érintettségét jelző skálán kapunk átlagtól eltérő értéket. Ilyen esetekben a szűrést végző szakembernek elengedhetetlen feladata, hogy az érintett családot a szenzoros integrációs rendellenességek kezelésében járatos terapeutához irányítsa. Itt a következő lépés a részletes, személyre szabott felmérés, illetve szükség esetén terápia kijelölése és megkezdése.

Mivel a kérdőív meglehetősen sok tételből és skálából áll, így az értékelés megkönnyítésére Excel kiértékelő rutint készítettünk, amely a nyers adatok rögzítése után automatikusan kiszámolja a skálaértékeket, és profillapon jelzi a normákhoz viszonyított elért eredményeket (2. ábra).

2. ábra. A kérdőív kiértékelését segítő Excel-rutin által generált profil

KÉPZÉS ÉS A KÉRDŐÍV FELHASZNÁLÁSÁT SEGÍTŐ KIADVÁNYOK KÉSZÍTÉSE

A megvalósíthatósági tanulmánynak megfelelően elsőként 12 szakembert készítettünk fel (képzők felkészítése) a mérőeszköz alkalmazásával kapcsolatos ismeretekből, akik segítségével további, közel 150 olyan szakembert képeztünk, akik a korai diagnosztika területén tevékenykednek. A képzéshez részletes oktatási anyagot készítettünk, illetve a kérdőív módszertani kézikönyve „*Felkészítés a szenzoros feldolgozás rendelkezésére*” címmel nyomtatásban és elektronikusan is megjelent. A kérdőíveket nyomtatásban és elektronikusan is elérhetővé tettük az érdeklődők számára, csakúgy, mint a kiértékeléshez használható Excel-rutinokat.

A szenzoros érzékenység, az érzékszervi ingerek feldolgozásának átlagostól eltérő mintázatának alakulása újszülöttkortól kezdve sokféle hatásnak van kitéve. Az öröklött idegrendszeri pozíciók, a korai időszakban átélt traumák, fiziológiai háttértulajdonságok, a szülői gondoskodás sajátosságai egyaránt befolyást gyakorolnak rá. A szenzoros feldolgozás színvonala alapvető jelentőségű a gyermekek kognitív, emocionális és szociális fejlődésében.

Nem véletlen, hogy egyre sürgetőbben merül fel az az igény, hogy sok más országhoz hasonlóan hazánkban is elérhető legyen egy olyan mérőeszköz, amely a szenzoros érzékenység szempontjából veszélyeztetett gyermekek szűrésére alkalmas, és amely megfelelő objektív alapot ad a további vizsgálatokhoz. A projekt keretében kidolgozására került *Szenzoros és mozgásos élmények kérdőív* reményeink szerint jól kielégíti ezt az igényt, melynek tudományos megalapozottságát az alapos, többéves fejlesztési munka és a módszertani kézikönyvben is bemutatásra kerülő részletes pszichometriai elemzések és normák biztosítják.

A kidolgozott mérőeszköznek kétféle felhasználási módját látjuk:

- 1) a szülők által kitöltött kérdőív eredményeinek értékelésével **alapszintű szűrésre** alkalmazható a védőnői hálózatban, főképpen a 3 év alatti, otthon nevelkedő gyermekek esetében, de a házi gyermekorvosok, óvodai és iskolai fejlesztőpedagógusok, mentálhigiénés szakemberek is sikerrel használhatják saját területükön.
- 2) **a szűrés interpretációja** azonban csak az Ayres-féle szenzoros integrációs terápiában jártas szakember feladata lehet, aki a kérdőív eredményeit **komplex vizsgálati keretben**, a többi tapasztalat összefüggéseiben elemzi. A válaszok által kirajzolódó mintázat, a kérdőív numerikus mutatói differenciált háttérrel adhatnak a gyógypedagógus és pszichológus szakemberek vizsgálataikhoz, a további vizsgálatok tervezéséhez, a gyermekek anamnézisének, jelen állapotának kiegészítéséhez a szülővel való konzultációban. Ez utóbbi esetben a kérdőív eredményeinek értelmezéséhez széles információs bázis áll rendelkezésre. Ebben az összefüggésben a diagnózis árnyalásához, a megfelelő terápiás megközelítés tervezéséhez elmélyült és megbízható adatok nyerhetők a kérdőívől, hiszen ekkor már nemcsak az átlagos feldolgozási sajátosságoktól való eltérések mérőszámaival dolgozhat a szakember, hanem az a szempont is jól kirajzolódik a vizsgálatokból, hogy az érzékelési sajátosságok hogyan befolyásolják a gyermek széles értelemben vett alkalmazkodási lehetőségeit.

A gyermekek életének fontos szegmense az intézményes (bölcsődei, óvodai, iskolai) beilleszkedés, teljesíteni tudás, de ezenkívül más lényeges területen is meg kell állják a helyüket, kompetensnek kell érezni magukat. Fontos, hogy rendben legyen az evés, alvás, önmegnyugtató képessége, haladjanak az önállóságban, megfelelő szokásrendszert alakíthassanak ki, örömeikre tudjanak játszani, stabilan mozogni, és a sor még számtalan területen folytatható.

A fejlődő gyermekek élete – az emocionális, kapcsolati és a mozgásos-kognitív képességek alakulása mellett és azokat megalapozóan – tapasztalatok összessége, és ezek a tapasztalatok érzékszervi eredetűek. Amikor egy kisgyermek problémáit, szükségleteit egyéni profil keretében látni kívánjuk, vagy láttatni szeretnénk, akkor az érzékszervi élmények feldolgozási sajátosságai nehezen kihagyhatók. Az egyéni profil kirajolásához eddig hiányzó láncszemmel segít hozzá az életkorilag differenciált *Szenzoros és mozgásos élmények kérdőív*.

A faktorelemzések eredményei a 3–6 évesek mintáján

Hallás

	Faktorok			
	1	2	3	4
hall6 6. Nyugalanná válik vagy zavart lesz a viselkedése, ha sok a zaj körülötte.	,724			
hall20 20. Nehezen viseli a zajos tereket (játsszótér, étterem, koncert, bevásárlóközpont).	,707			
hall18 18. Elviselhetetlen számára egy már nem túl erős zaj vagy hang is.	,695			
hall1 1. Nagyon megzavarja, viselkedésében láthatóan eltéríti az erős hang (pl. porszívó, hajszáritó, kutyaugatás, ajtócsapódás).	,635		-,374	
hall17 17. Az enyhébb monoton zajforrásokat (pl. óraketyegés, irányjelző kattogása az autóban) nehezen tudja megszokni.	,605		,346	
hall2 2. Kezével befogja a fülét, hogy megvédje magát a zajoktól.	,602		-,353	
hall16 16. Nem tud koncentrálni a feladatára vagy a játékra háttérzajban (pl. rádió, tv hangja, hűtőszekrény, légkondicionáló bűgása).	,534			
hall11 11. Ügyes a hallási figyelmet igénylő játékokban, mint pl. a „Repül a, repül a ...”.		,758		
hall7 7. Élvezi a zenét.		,719		
hall12 12. Ügyes a ritmikus mozgást igénylő játékokban, mint pl. „Előre a jobb kezedet, utána hátra”.		,717		
hall4 4. Szereti a verseket, mondókákat.		,681		
hall8 8. Megnyugtatja a zenehallgatás.		,526		
hall9 9. Figyelmen kívül hagyja a hirtelen, váratlan zajokat, pedig a hallásával nincs probléma.			,666	
hall15 15. Élvezi az erős hangrezgéseket (pl. szívesen megy közel egy nagy hangfalhoz).			,575	,352
hall19 19. Erős és durva hangingerre könnyebben elalszik.			,540	
hall13 13. Ha a nevén szólítják, nem reagál, pedig a hallása biztosan rendben van.			,392	
hall14 14. Bizonyos kifejezéseket, különleges szavakat, szókapcsolatokat ismételtet.			,358	,351
hall3 3. Élvezi a különös hangokat, zajt csak azért, hogy zaj legyen.				,749
hall10 10. Az adott helyzethez képest túl hangos.				,628
hall5 5. Szereti, ha játék közben állandó hanginger éri.				,574

A tételek szerveződéséből jól látható, hogy a legerősebb dimenzió a hallási ingerekre adott diszkomfort. Második dimenzióba a pozitívan megfogalmazott állítások kerültek. Harmadik dimenzió az erős hangingereket elhanyagoló típus, míg a negyedik ehhez hasonló; a két dimenziót több tétel is átfedi. Ha csak egyetlen dimenziót hagyunk meg, akkor az alábbi tételek mutatkoznak jelentősnek:

	Faktor
	1
hall6 6. Nyugtalanná válik vagy zavart lesz a viselkedése, ha sok a zaj körülötte.	,647
hall20 20. Nehezen viseli a zajos tereket (játsszótér, étterem, koncert, bevásárlóközpont).	,608
hall18 18. Elviselhetetlen számára egy már nem túl erős zaj vagy hang is.	,601
hall1 1. Nagyon megzavarja, viselkedésében láthatóan eltéríti az erős hang (pl. porszívó, hajszárító, kutyaugatás, ajtócsapódás).	,594
hall17 17. Az enyhébb monoton zajforrásokat (pl. óráketyegés, irányjelző kattogása az autóban) nehezen tudja megszokni.	,592
hall16 16. Nem tud koncentrálni a feladatára vagy a játékra háttérzajban (pl. rádió, tv hangja, hűtőszekrény, légkondicionáló bűgása).	,532
hall2 2. Kezével befogja a fülét, hogy megvédje magát a zajoktól.	,506
hall12 12. Ügyes a ritmikus mozgást igénylő játékokban, mint pl. „Előre a jobb kezedet, utána hátra”.	-,447
hall13 13. Ha a nevén szólítják, nem reagál, pedig a hallása biztosan rendben van.	,423
hall11 11. Ügyes a hallási figyelmet igénylő játékokban, mint pl. a „Repül a, repül a ...”.	-,418
hall7 7. Élvezi a zenét.	-,360
hall14 14. Bizonyos kifejezéseket, különleges szavakat, szókapcsolatokat ismételtet.	,309
hall3 3. Élvezi a különös hangokat, zajt csak azért, hogy zaj legyen.	,308
hall10 10. Az adott helyzethez képest túl hangos.	,299
hall4 4. Szereti a verseket, mondókákat.	-,297
hall19 19. Erős és durva hangingerre könnyebben elalszik.	,209
hall8 8. Megnyugtatja a zenehallgatás.	
hall15 15. Élvezi az erős hangrezgéseket (pl. szívesen megy közel egy nagy hangfalhoz).	
hall9 9. Figyelmen kívül hagyja a hirtelen, váratlan zajokat, pedig a hallásával nincs probléma.	
hall5 5. Szereti, ha játék közben állandó hanginger éri.	

Kérdésként merült fel, hogy a 0,4 alatti faktorsúlyú tételekkel és a fordított tételekkel mi történjen. Egy csoportra összes jellegzetes tételét megtartottuk, bár látható, hogy a tételek tartalmi elrendeződése az eredeti feldolgozási modelleket (DUNN 2008) helyenként jól visszaadja. A táblázatokban csak a 0,30-nél magasabb faktorsúlyú tételeket szemléltetjük.

Látás

A látási ingerek esetében is négyfaktoros szerkezet rajzolódik ki, ami szintén az eredeti feldolgozási modellek főbb jellegzetességeit mutatja.

	Faktorok			
	1	2	3	4
lát7 7. Szereti hosszan nézegetni a forgó vagy mozgó tárgyakat.	,711			
lát14 14. Szereti a szeme sarkából figyelni a mozgó tárgyakat.	,654			
lát6 6. Erősen villódzó fényeket szinte megigézve néz.	,599			
lát9 9. Ujjait vagy tárgyakat mozgat a szeme előtt.	,596			
lát13 13. Szereti kapcsolgatni a villanyt.	,528			
lát8 8. Szeret sötétben lenni.	,513			-,410
lát5 5. Egy tárgy apró részletei jobban lekötik a figyelmét, mint maga a tárgy.	,498			,400
lát16 16. Valamilyen látási ingerre hirtelen, szinte érthetetlen széteső viselkedéssel (pl. hirtelen kitörő dührohammal vagy visszahúzódással) reagál.		,782		
lát17 17. Megkésve reagál látási ingerekre.		,723		
lát15 15. Jelentéktelen látási ingerek összezavarják, elterelik a figyelmét (pl. kép a falon, polcon lévő váza).		,638		
lát21 21. A különböző színű ételek nem érinthetik egymást, mert úgy nem tudja megenni őket.		,560		
lát12 12. Feltűnően sűrűn becsukja a szemét.		,551	,387	
lát2 2. Eltakarja a szemét vagy hunyorog, hogy megvédje a szemét a fénytől.			,775	
lát1 1. Az éles és erős fények még az után is zavarják, hogy mások már hozzászóltak.			,773	
lát3 3. Gyenge fényben szeret játszani vagy dolgozni.			,592	
lát10 10. A többiekénél jobban megijed az éles villanó fényektől, a villámlástól.			,530	
lát11 11. Amikor keres valamit, nehezen látja meg a többi dolog között (pl. a játékos fiókban/polcon).		,342	,434	
lát19 19. Nem szeret sötétben lenni.				,742
lát20 20. Elbűvölik a tükröképek, tükröződések, árnyékok.	,404			,548
lát18 18. Észreveszi a környezet minden apró változását.	,327			,472
lát4 4. Az élénk színű vagy a mintás ruhákat kedveli (másokon és önmagán).				,460

Egyfaktoros szerkezet esetében az alábbi faktorsúlyok keletkeznek. Látható, hogy néhány tétel faktorsúlya kicsi, 0,3 alatti. Ugyanakkor a hallási jellemzőkkel egybevetve azt láthatjuk, hogy a látás esetében a tételek egyetlen dimenzióval jól megragadhatóak, mindössze 3 tétel faktorsúlya alacsonyabb, mint 0,3.

	faktor
	1
lát15 15. Jelentéktelen látási ingerek összezavarják, elterelik a figyelmét (pl. kép a falon, polcon lévő váza).	,621
lát9 9. Ujjait vagy tárgyakat mozgat a szeme előtt.	,612
lát17 17. Megkésve reagál látási ingerekre.	,600
lát7 7. Szereti hosszan nézegetni a forgó vagy mozgó tárgyakat.	,582
lát12 12. Feltűnően sűrűn becsukja a szemét.	,580
lát14 14. Szereti a szeme sarkából figyelni a mozgó tárgyakat.	,576
lát16 16. Valamilyen látási ingerre hirtelen, szinte érthetetlen széteső viselkedéssel (pl. hirtelen kitörő dührohammal vagy visszahúzóddással) reagál.	,574
lát6 6. Erősen villódzó fényeket szinte megigézve néz.	,570
lát1 1. Az éles és erős fények még az után is zavarják, hogy mások már hozzászoktak.	,533
lát3 3. Gyenge fényben szeret játszani vagy dolgozni.	,528
lát10 10. A többiekénél jobban megijed az éles villanó fényektől, a villámlástól.	,528
lát11 11. Amikor keres valamit, nehezen látja meg a többi dolog között (pl. a játékos fiókban/polcon).	,512
lát5 5. Egy tárgy apró részletei jobban lekötik a figyelmét, mint maga a tárgy.	,501
lát20 20. Elbűvölik a tükörképek, tükröződések, árnyékok.	,468
lát2 2. Eltakarja a szemét vagy hunyorog, hogy megvédje a szemét a fénytől.	,455
lát21 21. A különböző színű ételek nem érinthetik egymást, mert úgy nem tudja megenni őket.	,407
lát13 13. Szereti kapcsolgatni a villanyt.	,395
lát4 4. Az élénk színű vagy a mintás ruhákat kedveli (másokon és önmagán).	,348
lát8 8. Szeret sötétben lenni.	
lát18 18. Észreveszi a környezet minden apró változását.	
lát19 19. Nem szeret sötétben lenni.	

Tapintás

Itt is négy faktor bontakozik ki, ami a feldolgozási folyamatokat jól tükrözi.

	faktor			
	1	2	3	4
tap20 20. Túlzott reakciót mutat egészen kicsi fájdalomingerre is (pl. dühroham, keserves sírás).	,688			
tap2 2. Érintésre érzékenyen vagy agresszíven reagál.	,676			
tap3 3. Bizonyos anyagokból készült ruhák viselésétől húzódozik (túl bolyhos, szúrós, „csikizós”).	,646			
tap1 1. Gondozás-ápolás közben valamilyen jelét adja annak, hogy ez kényelmetlen, kellemetlen a számára (pl. sír vagy küszködik hajvágás, arcmosás, körömvágás közben).	,599			
tap6 6. Megdörzsöli vagy megvakarja a bőrét ott, ahol másvalaki megérintette.	,452		,315	
tap11 11. Nehezen viseli, ha tömegben, szoros testközelségben kell lennie másokkal (pl. zsúfolt közlekedési eszközön, sorban állásnál).	,435		,319	
tap19 19. Nem szeret garbót, sálát, viselni. A nyakát a legnagyobb hidegben sem védi, takarja.	,406			
tap16 16. Ütögeti, harapja magát, ha ideges.	,394	,364		
tap10 10. Mintha nem érezne fájdalmat, amikor megüti vagy megsérti magát.		,664		
tap18 18. Úgy tűnik, hogy nem érzi meg az érintést, ha közben néz vagy hallgat valamit.		,626		
tap12 12. Nem igazítja meg a lecsúszott nadrágot vagy a megtekeredett ruhát.		,598		
tap17 17. Szereti a vibráló érzést, rezgést a bőrén (pl. mosógép, hangfal).		,551		
tap15 15. Játék közben sokat ütközik, durván játszik – pedig nem is dühös.		,512		
tap8 8. Szükségét érzi annak, hogy megérintsen minden felületet vagy játékot.		,484	,350	
tap5 5. Meleg időben is szívesen veszi, ha testét vékony ruha fedi.			,693	
tap9 9. Ha piszkos lesz a keze vagy az arca, azt azonnal le kell törölni.	,302		,618	
tap7 7. Bizonyos anyagok vagy felületek érintését kerüli, nem szeret „piszkos” anyagokkal játszani (pl. homokozni, sarazni, téstát gyúrni, gyurmázni).			,618	
tap4 4. Nem szeret mezítláb lenni, különösképpen fűvön vagy homokban.			,545	
tap13 13. Az alváshoz súlyos paplanra, takaróra van szüksége.				,758
tap14 14. Megnyugtatja a vastagabb, szorosabb ruházat.				,724

Az egyfaktoros szerkezet esetében csak egyetlen tétel faktorsúlya nem éri el a 0,3-at. Összességében tehát az összpontszám használata ennél a dimenziónál is indokolt.

	Faktor
	1
tap2 2. Érintésre érzékenyen vagy agresszíven reagál.	,608
tap11 11. Nehezen viseli, ha tömegben, szoros testközelségben kell lennie másokkal (pl. zsúfolt közlekedési eszközön, sorban állásnál).	,586
tap1 1. Gondozás-ápolás közben valamilyen jelét adja annak, hogy ez kényelmetlen, kellemetlen a számára (pl. sír vagy küszködik hajvágás, arcmosás, körömvágás közben).	,560
tap20 20. Túlzott reakciót mutat egészen kicsi fájdalomingerre is (pl. dühroham, keserves sírás).	,550
tap6 6. Megdörzsöli vagy megvakarja a bőrét ott, ahol másvalaki megérintette.	,549
tap3 3. Bizonyos anyagokból készült ruhák viselésétől húzódozik (túl bolyhos, szúrós, „csikizős”).	,548
tap7 7. Bizonyos anyagok vagy felületek érintését kerüli, nem szeret „piszkos” anyagokkal játszani (pl. homokozni, sarazni, téstát gyúrni, gyurmázni).	,533
tap9 9. Ha piszkos lesz a keze vagy az arca, azt azonnal le kell törölni.	,526
tap18 18. Úgy tűnik, hogy nem érzi meg az érintést, ha közben néz vagy hallgat valamit.	,518
tap14 14. Megnyugtatja a vastagabb, szorosabb ruházat.	,506
tap13 13. Az alváshoz súlyos paplanra, takaróra van szüksége.	,474
tap4 4. Nem szeret meztláb lenni, különösképpen fűvön vagy homokban.	,457
tap17 17. Szereti a vibráló érzést, rezgést a bőrén (pl. mosógép, hangfal).	,448
tap19 19. Nem szeret garbót, sálát, viselni. A nyakát a legnagyobb hidegben sem védi, takarja.	,447
tap15 15. Játék közben sokat ütközik, durván játszik – pedig nem is dühös.	,437
tap5 5. Meleg időben is szívesen veszi, ha testét vékony ruha fedi.	,426
tap10 10. Mintha nem érezne fájdalmat, amikor megüti vagy megsérti magát.	,426
tap8 8. Szükségét érzi annak, hogy megérintsen minden felületet vagy játékot.	,421
tap16 16. Ütögeti, harapja magát, ha ideges.	,408
tap12 12. Nem igazítja meg a lecsúszott nadrágot vagy a megtekeredett ruhát.	

Mozgás

Ennél a vizsgálatnál szintén négyfaktoros struktúra valószínűsíthető, amely a feldolgozási típusokat jól megjeleníti.

	faktor			
	1	2	3	4
mozg11 11. Annyira sokat mozog (izeg-mozog, képtelen egy helyben megülni, fészkelődik), hogy ez akadályozza napi rutinfeladatai (pl. öltözködés, étkezés) elvégzésében.	,758			
mozg12 12. Rövid idő után vált tevékenységet, és emiatt játékát is megszakítja.	,747			
mozg14 14. Nincs veszélyérzete, baleseteszre hajlamos.	,714			
mozg18 18. Előfordul, hogy véletlenül lever, leejt, kiönt dolgokat.	,622			
mozg17 17. Nehézséget jelent számára a kezeivel finom, pontos mozgásokat végezni (pl. apró tárgyakat rakosgatni).	,474	,413		
mozg3 3. Önkéntelenül himbálózik a széken ülve vagy a padlón állva (például tévé nézés közben).	,352			
mozg7 7. Mozgása merev, darabos, nem túl hajlékony.		,779		
mozg10 10. Lassú a tempója különféle tevékenységekben.		,750		
mozg6 6. Gyenge az izomtónusa („puha” az izomzata).		,693		
mozg9 9. Járás közben csattog a talpa, mintha a lábai nehezek lennének.		,621		
mozg21 21. Bizonytalan, ha lépcsőn jár.		,477	,353	,348
mozg1 1. Elkerüli a hintát.			,695	
mozg19 19. A játszótéren elkerüli a mászókákat és a mozgó, forgó eszközöket.		,354	,650	
mozg4 4. Élvezi a ritmusos aktivitásokat (pl. hintázás, táncolás).			-,625	,349
mozg2 2. Forgó mozgás során (körhintán vagy forgószékben) rosszulérről panaszkodik.			,619	
mozg8 8. Nagyon megijed, ha hirtelen a magasba emelik.		,311	,409	,342
mozg15 15. Egyedül vagy kis segítséggel sem tud tisztálkodni (mosakodni, fürödni, fogat mosni).	,335		,366	
mozg20 20. Lábujjhegyen jár.				,629
mozg5 5. Körbe-körbe pörög, forog a saját tengelye körül.			-,311	,628
mozg16 16. Szeret fel-alá vagy körbe-körbe futkosni.	,474			,501
mozg13 13. Csapkod, „repked” a kezével, különösen, ha izgatott.	,445			,462

Az egydimenziós szerkezet azonban itt is jól értelmezhető, mindössze 2 tétel faktorsúlya alacsonyabb, mint 0,3.

	Faktor
	1
mozg7 7. Mozgása merev, darabos, nem túl hajlékony.	,639
mozg10 10. Lassú a tempója különféle tevékenységekben.	,598
mozg12 12. Rövid idő után vált tevékenységet, és emiatt játékát is megszakítja.	,597
mozg9 9. Járás közben csattog a talpa, mintha a lábai nehezek lennének.	,597
mozg17 17. Nehézséget jelent számára a kezeivel finom, pontos mozgásokat végezni (pl. apró tárgyakat rakosgatni).	,588
mozg11 11. Annyira sokat mozog (izeg-mozog, képtelen egy helyben megülni, fészkelődik), hogy ez akadályozza napi rutinfeladatai (pl. öltözködés, étkezés) elvégzésében.	,579
mozg18 18. Előfordul, hogy véletlenül lever, leejt, kiönt dolgokat.	,577
mozg21 21. Bizonytalan, ha lépcsőn jár.	,575
mozg6 6. Gyenge az izomtónusa („puha” az izomzata).	,546
mozg19 19. A játszótéren elkerüli a mászókákat és a mozgó, forgó eszközöket.	,544
mozg13 13. Csapkod, „repked” a kezével, különösen, ha izgatott.	,516
mozg8 8. Nagyon megijed, ha hirtelen a magasba emelik.	,485
mozg14 14. Nincs veszélyérzete, balesetezésre hajlamos.	,440
mozg15 15. Egyedül vagy kis segítséggel sem tud tisztálkodni (mosakodni, fürödni, fogat mosni).	,417
mozg3 3. Önkéntelenül himbálózik a széken ülve vagy a padlón állva (például tévénézés közben).	,396
mozg2 2. Forgó mozgás során (körhintán vagy forgószékekben) rosszulérről panaszkodik.	,374
mozg16 16. Szeret fel-alá vagy körbe-körbe futkosni.	,364
mozg1 1. Elkerüli a hintát.	,340
mozg20 20. Lábujjhegyen jár.	,326
mozg4 4. Élvezi a ritmusos aktivitásokat (pl. hintázás, táncolás).	
mozg5 5. Körbe-körbe pörög, forog a saját tengelye körül.	

Ízlelés és szaglás

Itt az ízlelés és a szaglás néhány dimenzióban elkülönül, illetve megjelenik a differenciálás készsége.

	Faktorok			
	1	2	3	4
iz_szag25 25. Csak bizonyos állagú ételeket hajlandó megenni.	,778			
iz_szag23 23. Nem szeret bizonyosfajta (rágós, ropogós, pépes, apró darabos stb.) ételeket enni, láthatóan az állaguk miatt.	,764			
iz_szag24 24. Szinte kifordul a szájából bizonyos ételféle, például petrezselymes ételtől undorodik, öklendezni kezd.	,740			
iz_szag1 1. Csak bizonyos ízeket hajlandó elfogadni.	,698			
iz_szag4 4. Ódzkodik egyes ételek ízétől, bár azok tipikus gyermekételek.	,686			
iz_szag20 20. Túlzottan érzékeny az ételek hőmérsékletére. Csak bizonyos hőmérsékletű ételeket hajlandó megenni.	,480			
iz_szag8 8. Nehezen ismeri fel az ízeket.		,633		
iz_szag3 3. Úgy tűnik, hogy számára minden étel ugyanolyan ízű.		,585		
iz_szag9 9. Úgy tűnik, hogy nem érzi az ízeket, ha közben néz vagy hallgat valamit.		,577		
iz_szag6 6. Jól emlékszik ízekre.		-,564	,424	
iz_szag18 18. Nehezen ismeri fel a szagokat.		,543		
iz_szag19 19. Az orrát ütögeti, ha valami kihozza a sodrából.		,515		
iz_szag12 12. Zavarja, ha mások illatszert, parfümöt viselnek.		,459		
iz_szag5 5. Bizonyos ízek szokatlan hatással vannak rá.	,381	,450		
iz_szag10 10. Bizonyos szagok szokatlan hatással vannak rá.	,379	,399	,390	
iz_szag28 28. A fogorvosnál vagy fogmosásnál erős érzékenységet mutat.		,307		
iz_szag11 11. Nagyon érzékeny a szaglása: sokféle szagot, illatot meg tud különböztetni egymástól.			,687	
iz_szag16 16. Nagyon érdeklődik mások illata (pl. a hajuké, leheletüké).			,619	
iz_szag14 14. Megszagolja a tárgyakat játék vagy más tevékenység során.			,605	
iz_szag13 13. Szeret bizonyos intenzív illatokat, szagokat (pl. parfüm, virág).			,590	
iz_szag17 17. Gyengébb szagok is erős reakciót váltanak ki belőle.			,572	
iz_szag15 15. Sívárog bizonyos szagok után.			,557	
iz_szag2 2. Kedveli az erőteljes (pl. csípős, fűszeres, savanyú) ízű ételeket.				
iz_szag21 21. Gyakran megenne olyan dolgokat is, amelyek nem étkezés céljára szolgálnak.				,766
iz_szag26 26. Nem ehető dolgokat rág vagy szopogat (pl. tollvéget, kupakot).				,711
iz_szag7 7. Megpróbál megízlelni vagy megnyalni tárgyakat vagy embereket.				,669
iz_szag22 22. Azt szereti, ha teletömi a száját mindenfélével.				,643
iz_szag29 29. Ha a szája környékén gyulladás van, azt állandóan nyalogatja, vakargatja, harapdálja.				,378
iz_szag27 27. Öklendezik, ha az evőeszköz belülről a szájához ér.				,320

Egydimenziós szerkezet.

	faktor
	1
iz_szag25 25. Csak bizonyos állagú ételeket hajlandó megenni.	,651
iz_szag24 24. Szinte kifordul a szájából bizonyos ételféle, például petrezselymes ételtől undorodik, öklendezni kezd.	,605
iz_szag21 21. Gyakran megenne olyan dolgokat is, amelyek nem étkezés céljára szolgálnak.	,586
iz_szag23 23. Nem szeret bizonyosfajta (rágós, ropogós, pépes, apró darabos stb.) ételeket enni, láthatóan az állaguk miatt.	,580
iz_szag9 9. Úgy tűnik, hogy nem érzi az ízeket, ha közben néz vagy hallgat valamit.	,568
iz_szag8 8. Nehezen ismeri fel az ízeket.	,549
iz_szag7 7. Megpróbál megízlelni vagy megnyalni tárgyakat vagy embereket.	,540
iz_szag10 10. Bizonyos szagok szokatlan hatással vannak rá.	,535
iz_szag5 5. Bizonyos ízek szokatlan hatással vannak rá.	,529
iz_szag15 15. Sóvárog bizonyos szagok után.	,520
iz_szag22 22. Azt szereti, ha teletömi a száját mindenfélével.	,514
iz_szag4 4. Ódzkodik egyes ételek ízétől, bár azok tipikus gyermekételek.	,500
iz_szag1 1. Csak bizonyos ízeket hajlandó elfogadni.	,493
iz_szag26 26. Nem ehető dolgokat rág vagy szopogat (pl. tollvéget, kupakot).	,479
iz_szag17 17. Gyengébb szagok is erős reakciót váltanak ki belőle.	,474
iz_szag28 28. A fogorvosnál vagy fogmosásnál erős érzékenységet mutat.	,466
iz_szag29 29. Ha a szája környékén gyulladás van, azt állandóan nyalogatja, vakargatja, harapdálja.	,464
iz_szag20 20. Túlzottan érzékeny az ételek hőmérsékletére. Csak bizonyos hőmérsékletű ételeket hajlandó megenni.	,456
iz_szag16 16. Nagyon érdekli mások illata (pl. a hajuké, leheletüké).	,456
iz_szag27 27. Öklendezik, ha az evőeszköz belülről a szájához ér.	,448
iz_szag14 14. Megszagolja a tárgyakat játék vagy más tevékenység során.	,441
iz_szag3 3. Úgy tűnik, hogy számára minden étel ugyanolyan ízű.	,405
iz_szag19 19. Az orrát ütögeti, ha valami kihozza a sodrából.	,383
iz_szag18 18. Nehezen ismeri fel a szagokat.	,376
iz_szag12 12. Zavarja, ha mások illatszert, parfümöt viselnek.	,357
iz_szag2 2. Kedveli az erőteljes (pl. csípős, fűszeres, savanyú) ízű ételeket.	
iz_szag11 11. Nagyon érzékeny a szaglása: sokféle szagot, illatot meg tud különböztetni egymástól.	
iz_szag13 13. Szeret bizonyos intenzív illatokat, szagokat (pl. parfüm, virág).	
iz_szag6 6. Jól emlékszik ízekre.	

Önszabályozás

Négyfaktoros megoldás.

	faktor			
	1	2	3	4
önszab24 24. Egyáltalán nem érdeklik a szabályok, fűtyül rájuk.	,711			
önszab13 13. Képtelen bármire is várakozni, teljesen kiborul egy ilyen helyzettől.	,658	,449		
önszab26 26. Széttöri a játékokat, rombol.	,646			
önszab29 29. Nagyobb áruházban figyelni kell rá, mert elkeveredik a sok ember, a sok polc között.	,643			
önszab14 14. Ideges, türelmetlen, nyugtalan.	,623	,474		
önszab16 16. Egyik játéktól a másikig kapkod.	,579			
önszab1 1. Dühkitörései vannak.	,545	,434		
önszab10 10. Csökönys és kevésbé együttműködő.	,517	,500		
önszab12 12. Nagyon szeret „apás/durvább játékokat” játszani, mint a birkózás, lovagoltatás.	,492			
önszab11 11. Nem tud elmélyülni a játékban, mert elterelik az új ingerek.	,478	,362		,302
önszab21 21. Bárkivel elmegy, akár idegenekkel is.	,470			
önszab19 19. Úgy érint meg embereket vagy tárgyakat, hogy az zavaró mások számára.	,431			,420
önszab9 9. Szükségtelenül bonyolultán csinál dolgokat: lassan mozog, húzza az időt, szöszmötöl.		,604		
önszab7 7. Könnyen megjed és összerezzzen hétköznapi helyzetekben is.		,585		
önszab5 5. Nehezen alszik el, fél óránál többet kell altatni.		,571		
önszab4 4. Igen nehéz megnyugtatni.	,316	,569		
önszab3 3. Kedveli az ismétlődéseket, a bejósolható történéseket.		,541		
önszab15 15. Kellemetlenül tapadós.		,522		,309
önszab8 8. Nehezen váltja át a figyelmét egyik dologról a másikra.		,492		
önszab6 6. Éjszakai alvása nyugtalan, többször kell felkelni hozzá.		,453		
önszab22 22. Túlzottan nehezen válik el a szülőktől.		,450	,319	
önszab2 2. Ingerekkel teli környezetben nem tud a saját dolgára figyelni.	,341	,395		
önszab30 30. Nem nagyon kedveli a csoportos helyzetekben való részvételt, szívesebben van egyedül.			,753	
önszab23 23. Nem játszik más gyerekekkel: visszavonul vagy agresszívvé válik.			,657	
önszab25 25. Kerüli a szemkontaktust, inkább elfordul az emberi arctól.	,384		,562	
önszab28 28. Új emberektől, ismeretlen helyzetektől erősen szorongóvá, riadtá válik.		,455	,533	
önszab27 27. Ritkán látszik felhőtlenül boldognak.			,446	,373
önszab20 20. Életkorának megfelelő szintű utánzásra nem könnyen vehető rá.			,413	,375
önszab18 18. Meg tud nyugodni izgalmas játékok után, például abba tudja hagyni a nevetést, amikor a vicces eseménynek vége van, vagy be tudja fejezni a kergetőzést.				-,600
önszab31 31. Szükség esetén tud segítséget kérni a felnőttektől.			-,360	-,520
önszab17 17. Nincs tudatában a saját testéből érkező szükségleteknek (pl. éhség, teltség).				,513

Háromfaktoros megoldás.

	faktor		
	1	2	3
önszab13 13. Képtelen bármire is várakozni, teljesen kiborul egy ilyen helyzettől.	,698	,384	
önszab14 14. Ideges, türelmetlen, nyugtalan.	,692	,386	
önszab24 24. Egyáltalán nem érdeklik a szabályok, fűtyül rájuk.	,680		,355
önszab16 16. Egyik játéktól a másikig kapkod.	,618		
önszab26 26. Széttöri a játékokat, rombol.	,616		
önszab29 29. Nagyobb áruházban figyelni kell rá, mert elkeveredik a sok ember, a sok polc között.	,595		
önszab1 1. Dühkitörései vannak.	,565	,393	
önszab10 10. Csökönys és kevésbé együttműködő.	,561	,467	
önszab11 11. Nem tud elmélyülni a játékban, mert elterelik az új ingerek.	,538	,305	
önszab12 12. Nagyon szeret „apás/durvább játékokat” játszani, mint a birkózás, lovagoltatás.	,516		
önszab19 19. Úgy érint meg embereket vagy tárgyakat, hogy az zavaró mások számára.	,504		
önszab21 21. Bárkivel elmegy, akár idegenekkel is.	,471		
önszab2 2. Ingerekkel teli környezetben nem tud a saját dolgára figyelni.	,386	,364	
önszab7 7. Könnyen megijed és összerezzen hétköznapi helyzetekben is.		,621	
önszab28 28. Új emberektől, ismeretlen helyzetektől erősen szorongóvá, riadttá válik.		,561	,385
önszab4 4. Igen nehéz megnyugtatni.	,364	,559	
önszab3 3. Kedveli az ismétlődéseket, a bejósolható történéseket.		,549	
önszab9 9. Szükségtelenül bonyolultan csinál dolgokat: lassan mozog, húzza az időt, szöszmötöl.		,549	
önszab5 5. Nehezen alszik el, fél óránál többet kell altatni.	,320	,546	
önszab22 22. Túlzottan nehezen válik el a szülőktől.		,522	
önszab8 8. Nehezen váltja át a figyelmét egyik dologról a másikra.		,499	,321
önszab6 6. Éjszakai alvása nyugtalan, többször kell felkelni hozzá.		,434	
önszab15 15. Kellemetlenül tapadós.	,396	,432	
önszab31 31. Szükség esetén tud segítséget kérni a felnőttektől.			-,584
önszab23 23. Nem játszik más gyerekekkel: visszavonul vagy agresszívvé válik.		,334	,579
önszab27 27. Ritkán látszik felhőtlenül boldognak.			,571
önszab30 30. Nem nagyon kedveli a csoportos helyzetekben való részvételt, szívesebben van egyedül.		,412	,558
önszab20 20. Életkorának megfelelő szintű utánzásra nem könnyen vehető rá.			,556
önszab25 25. Kerüli a szemkontaktust, inkább elfordul az emberi arctól.	,323		,549
önszab17 17. Nincs tudatában a saját testéből érkező szükségleteknek (pl. éhség, teltség).	,345		,450
önszab18 18. Meg tud nyugodni izgalmas játékok után, például abba tudja hagyni a nevetést, amikor a vicces eseménynek vége van, vagy be tudja fejezni a kergetőzést.			

Egyfaktoros megoldás.

	Faktor
	1
önszab10 10. Csökönys és kevésse együttműködő.	,741
önszab13 13. Képtelen bármire is várakozni, teljesen kiborul egy ilyen helyzettől.	,736
önszab14 14. Ideges, türelmetlen, nyugtalan.	,735
önszab11 11. Nem tud elmélyülni a játékban, mert elterelik az új ingerek.	,656
önszab16 16. Egyik játéktól a másikig kapkod.	,653
önszab24 24. Egyáltalán nem érdeklik a szabályok, fűtyül rájuk.	,643
önszab4 4. Igen nehéz megnyugtatni.	,619
önszab1 1. Dühkitörései vannak.	,608
önszab23 23. Nem játszik más gyerekekkel: visszavonul vagy agresszívvé válik.	,574
önszab26 26. Széttöri a játékokat, rombol.	,573
önszab15 15. Kellemetlenül tapadós.	,553
önszab25 25. Kerüli a szemkontaktust, inkább elfordul az emberi arctól.	,553
önszab19 19. Úgy érint meg embereket vagy tárgyakat, hogy az zavaró mások számára.	,552
önszab5 5. Nehezen alszik el, fél óránál többet kell aldatni.	,547
önszab8 8. Nehezen váltja át a figyelmét egyik dologról a másikra.	,547
önszab17 17. Nincs tudatában a saját testéből érkező szükségleteknek (pl. éhség, teltség).	,547
önszab29 29. Nagyobb áruházban figyelni kell rá, mert elkeveredik a sok ember, a sok polc között.	,540
önszab9 9. Szükségtelenül bonyolultán csinál dolgokat: lassan mozog, húzza az időt, szöszmötöl.	,535
önszab2 2. Ingerekkel teli környezetben nem tud a saját dolgára figyelni.	,525
önszab30 30. Nem nagyon kedveli a csoportos helyzetekben való részvételt, szívesebben van egyedül.	,505
önszab6 6. Éjszakai alvása nyugtalan, többször kell felkelni hozzá.	,487
önszab27 27. Ritkán látszik felhőtlenül boldognak.	,479
önszab28 28. Új emberektől, ismeretlen helyzetektől erősen szorongóvá, riadtá válik.	,470
önszab20 20. Életkorának megfelelő szintű utánzásra nem könnyen vehető rá.	,457
önszab3 3. Kedveli az ismétlődéseket, a bejósolható történéseket.	,454
önszab7 7. Könnyen megjed és összerezzen hétköznapi helyzetekben is.	,437
önszab12 12. Nagyon szeret „apás/durvább játékokat” játszani, mint a birkózás, lovagoltatás.	,412
önszab22 22. Túlzottan nehezen válik el a szülőktől.	,347
önszab21 21. Bárkivel elmegy, akár idegenekkel is.	,334
önszab18 18. Meg tud nyugodni izgalmas játékok után, például abba tudja hagyni a nevetést, amikor a vicces eseménynek vége van, vagy be tudja fejezni a kergetőzést.	
önszab31 31. Szükség esetén tud segítséget kérni a felnőttektől.	

Az összes tételén végzett faktorelemzés eredménye 6 jól elkülönülő faktort mutat. Az első faktorba döntően az önszabályozás tételei kerültek. A második, harmadik és negyedik dimenziók esetében több terület tételei keveredtek. Ezek a dimenziók tehát nem területspecifikusak, sokkal inkább valamilyen feldolgozási sajátosságot tükröznek. Például a második faktor a megközelítést, az élménykeresést írja le, míg a harmadik az elkerülést, a negyedik pedig a visszahúzódást (élménykereső tételek negatív faktorsúlyal). Az ötödik dimenziót a hallás tételei alkotják, míg a 6. dimenziót az ízezés és szaglász kérdéseire adott válaszok. Összességében tehát elmondható, hogy a tételek területenként és feldolgozási típusonként is szerveződnek, ami a jelenlegi kiértékelésünket alátámasztja.

	faktor					
	1	2	3	4	5	6
önszab14 14. Ideges, türelmetlen, nyugtalan.	,736					
önszab10 10. Csökönös és kevésbé együttműködő.	,723					
önszab13 13. Képtelen bármire is várakozni, teljesen kiborul egy ilyen helyzettől.	,719					
önszab1 1. Dühkitörései vannak.	,626					
önszab24 24. Egyáltalán nem érdeklik a szabályok, fűtül rájuk.	,603					
önszab16 16. Egyik játéktól a másikig kapkod.	,602					
mozg12 12. Rövid idő után vált tevékenységet, és emiatt játékát is megszakítja.	,587					
mozg11 11. Annyira sokat mozog (izeg-mozog, képtelen egy helyben megülni, fészkelődik), hogy ez akadályozza napi rutinfeladatai (pl. öltözökös, étkezés) elvégzésében.	,564					
önszab11 11. Nem tud elmélyülni a játékban, mert elterelik az új ingerek.	,561					
önszab4 4. Igen nehéz megnyugtatni.	,545					
mozg18 18. Előfordul, hogy véletlenül lever, leejt, kiönt dolgokat.	,529					
hall10 10. Az adott helyzethez képest túl hangos.	,519					
önszab26 26. Széttöri a játékokat, rombol.	,518					
önszab12 12. Nagyon szeret „apás/durvább játékokat” játszani, mint a birkózás, lovagoltatás.	,503					
tap15 15. Játék közben sokat ütközik, durván játszik – pedig nem is dühös.	,494					
önszab2 2. Ingerekkel teli környezetben nem tud a saját dolgára figyelni.	,480					
önszab29 29. Nagyobb áruházban figyelni kell rá, mert elkeveredik a sok ember, a sok polc között.	,474					
önszab9 9. Szükségtelenül bonyolultan csinál dolgokat: lassan mozog, húzza az időt, szöszmötöl.	,468					
önszab15 15. Kellemetlenül tapadós.	,463					
önszab5 5. Nehezen alszik el, fél óránál többet kell altatni.	,430					
önszab19 19. Úgy érint meg embereket vagy tárgyakat, hogy az zavaró mások számára.	,426					
mozg17 17. Nehézséget jelent számára a kezeivel finom, pontos mozgásokat végezni (pl. apró tárgyakat rakosgatni).						
hall3 3. Élvezi a különös hangokat, zajt csap csak azért, hogy zaj legyen.						
önszab25 25. Kerüli a szemkontaktust, inkább elfordul az emberi arctól.						
önszab8 8. Nehezen váltja át a figyelmét egyik dologról a másikra.						
hall13 13. Ha a nevéen szólítják, nem reagál, pedig a hallása biztosan rendben van.						

	faktor					
	1	2	3	4	5	6
mozg9 9. Járás közben csattog a talpa, mintha a lábai nehezek lennének.						
tap1 1. Gondozás-ápolás közben valamilyen jelét adja annak, hogy ez kényelmetlen, kellemetlen a számára (pl. sír vagy küszködik hajvágás, arcosás, körömvágás közben).						
önszab6 6. Éjszakai alvása nyugtalan, többször kell felkelni hozzá.						
mozg3 3. Önkéntelenül himbálózik a széken ülve vagy a padlón állva (például tévénézés közben).						
lát9 9. Ujjait vagy tárgyakat mozgat a szeme előtt.		,514				
lát14 14. Szereti a szeme sarkából figyelni a mozgó tárgyakat.		,512				
lát6 6. Erősen villódzó fényeket szinte megigézve néz.		,507				
iz_szag7 7. Megpróbál megízlelni vagy megnyalni tárgyakat vagy embereket.		,490				
iz_szag21 21. Gyakran megenne olyan dolgokat is, amelyek nem étkezés céljára szolgálnak.		,483				
lát7 7. Szereti hosszan nézegetni a forgó vagy mozgó tárgyakat.		,475				
mozg14 14. Nincs veszélyérzete, balesetvesztésre hajlamos.	,451	,461				
tap10 10. Mintha nem érezne fájdalmat, amikor megüti vagy megsérti magát.		,454				
iz_szag14 14. Megszagolja a tárgyakat játék vagy más tevékenység során.		,449				
tap17 17. Szereti a vibráló érzést, rezgést a bőrén (pl. mosógép, hangfal).		,446				
tap8 8. Szükségét érzi annak, hogy megérintsen minden felületet vagy játékot.		,446				
mozg16 16. Szeret fel-alá vagy körbe-körbe futkosni.		,440				
hall15 15. Élvezi az erős hangrezgéseket (pl. szívesen megy közel egy nagy hangfalhoz).		,429				
iz_szag15 15. Sóvárog bizonyos szagok után.		,425				
lát20 20. Elbűvölik a tükörképek, tükröződések, árnyékok.		,417				
iz_szag22 22. Azt szereti, ha teletömi a száját mindenfélével.		,406				
iz_szag26 26. Nem ehető dolgokat rág vagy szopogat (pl. tollvéget, kupakot).						
mozg5 5. Körbe-körbe pörög, forog a saját tengelye körül.						
lát15 15. Jelentéktelen látási ingerek összezavarják, elterelik a figyelmét (pl. kép a falon, polcon lévő váza).						
lát5 5. Egy tárgy apró részletei jobban lekötik a figyelmét, mint maga a tárgy.						
hall19 19. Erős és durva hangingerre könnyebben elalszik.						
mozg13 13. Csapkod, „repked” a kezével, különösen, ha izgatott.						
iz_szag16 16. Nagyon érdeklődik mások illata (pl. a hajuké, leheletüké).						
lát13 13. Szereti kapcsolgatni a villanyt.						
lát4 4. Az élénk színű vagy a mintás ruhákat kedveli (másokon és önmagán).						
tap18 18. Úgy tűnik, hogy nem érzi meg az érintést, ha közben néz vagy hallgat valamit.						
lát8 8. Szeret sötétben lenni.						
önszab21 21. Bárkivel elmegy, akár idegenekkel is.						
hall14 14. Bizonyos kifejezéseket, különleges szavakat, szókapcsolatokat ismételtet.						

	faktor					
	1	2	3	4	5	6
hall9 9. Figyelmen kívül hagyja a hirtelen, váratlan zajokat, pedig a hallásával nincs probléma.						
iz_szag29 29. Ha a szája környékén gyulladás van, azt állandóan nyalogatja, vakargatja, harapdálja.						
hall5 5. Szereti, ha játék közben állandó hanginger éri.						
iz_szag2 2. Kedveli az erőteljes (pl. csípős, fűszeres, savanyú) ízű ételeket.						
tap7 7. Bizonyos anyagok vagy felületek érintését kerüli, nem szeret „piszkos” anyagokkal játszani (pl. homokozni, sarazni, tésztát gyúrni, gyurmázni).						,516
tap3 3. Bizonyos anyagokból készült ruhák viselésétől húzódozik (túl bolyhos, szúrós, „csikizős”).						,482
iz_szag17 17. Gyengébb szagok is erős reakciót váltanak ki belőle.						,473
tap9 9. Ha piszkos lesz a keze vagy az arca, azt azonnal le kell törölni.						,473
tap20 20. Túlzott reakciót mutat egészen kicsi fájdalomingerre is (pl. dühroham, keserves sírás).						,472
tap5 5. Meleg időben is szívesen veszi, ha testét vékony ruha fedi.						,463
tap6 6. Megdörzsöli vagy megvakarja a bőrét ott, ahol másvalaki megérintette.						,460
lát21 21. A különböző színű ételek nem érinthetik egymást, mert úgy nem tudja megenni őket.						,459
mozg8 8. Nagyon megijed, ha hirtelen a magasba emelik.						,435
tap2 2. Érintésre érzékenyen vagy agresszíven reagál.						,425
lát10 10. A többieknel jobban megijed az éles villanó fényektől, a villámlástól.						,414
tap4 4. Nem szeret mezítláb lenni, különösképpen fűvön vagy homokban.						,410
iz_szag5 5. Bizonyos ízek szokatlan hatással vannak rá.						
iz_szag10 10. Bizonyos szagok szokatlan hatással vannak rá.						
mozg2 2. Forgó mozgás során (körhintán vagy forgószékekben) rosszulérről panaszkodik.						
lát16 16. Valamilyen látási ingerre hirtelen, szinte érthetetlen széteső viselkedéssel (pl. hirtelen kitörő dührohammal vagy visszahúzódással) reagál.						
mozg10 10. Lassú a tempója különféle tevékenységekben.						
mozg19 19. A játszótéren elkerüli a mászókákat és a mozgó, forgó eszközöket.						
tap11 11. Nehezen viseli, ha tömegben, szoros testközelségben kell lennie másokkal (pl. zsúfolt közlekedési eszközön, sorban állásnál).						
iz_szag28 28. A fogorvosnál vagy fogmosásnál erős érzékenységet mutat.						
tap19 19. Nem szeret garbót, sálat, viselni. A nyakát a legnagyobb hidegben sem védi, takarja.						
iz_szag12 12. Zavarja, ha mások illatszert, parfümöt viselnek.						
lát12 12. Feltűnően sűrűn becsukja a szemét.						
önszab28 28. Új emberektől, ismeretlen helyzetektől erősen szorongóvá, riadtá válik.						
mozg7 7. Mozgása merev, darabos, nem túl hajlékony.						
önszab22 22. Túlzottan nehezen válik el a szülőktől.						
tap14 14. Megnyugtítja a vastagabb, szorosabb ruházat.						
tap13 13. Az alváshoz súlyos paplanra, takaróra van szüksége.						

	faktor					
	1	2	3	4	5	6
hall18 18. Elviselhetetlen számára egy már nem túl erős zaj vagy hang is.					,410	
önszab3 3. Kedveli az ismétlődéseket, a bejósolható történéseket.					,406	
önszab7 7. Könnyen megjíjed és összerendezzen hétköznapi helyzetekben is.						
lát2 2. Eltakarja a szemét vagy hunyorog, hogy megvédje a szemét a fénytől.						
lát11 11. Amikor keres valamit, nehezen látja meg a többi dolog között (pl. a játékos fiókban/polcon).						
lát3 3. Gyenge fényben szeret játszani vagy dolgozni.						
önszab30 30. Nem nagyon kedveli a csoportos helyzetekben való részvételt, szívesebben van egyedül.						
hall17 17. Az enyhébb monoton zajforrásokat (pl. óraketyegés, irányjelző kattogása az autóban) nehezen tudja megszokni.						
tap12 12. Nem igazítja meg a lecsúszott nadrágot vagy a megtekeredett ruhát.						
mozg20 20. Lábujjhegyen jár.						
iz_szag23 23. Nem szeret bizonyosfajta (rágós, ropogós, pépes, apró darabos stb.) ételeket enni, láthatóan az állaguk miatt.						,683
iz_szag25 25. Csak bizonyos állagú ételeket hajlandó megenni.						,672
iz_szag24 24. Szinte kifordul a szájából bizonyos ételféle, például petrezselymes ételtől undorodik, öklendezni kezd.						,653
iz_szag4 4. Ódzkodik egyes ételek ízétől, bár azok tipikus gyermekételek.						,573
iz_szag1 1. Csak bizonyos ízeket hajlandó elfogadni.						,541
iz_szag20 20. Túlzottan érzékeny az ételek hőmérsékletére. Csak bizonyos hőmérsékletű ételeket hajlandó megenni.						

**CSALÁDBARÁT
ORSZÁG**
NONPROFIT KÖZHASZNÚ KFT.

Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft.
Székhely: 1134 Budapest, Tűzér utca 33–35.
E-mail: ugyfelszolgalat@csbo.hu
Tel.: +36 70 500 1626
www.csbo.hu

A kiadásért *dr. Szuromi-Kovács Ágnes*, a Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. ügyvezetője felel.

EFOP-1.9.5-VEKOP-16-2016-00001

A KORA GYERMEKKORI INTERVENCIÓ ÁGAZATKÖZI FEJLESZTÉSE
CSALÁDBARÁT ORSZÁG NONPROFIT KÖZHASZNÚ KFT.

SZÉKHELY: 1134 BUDAPEST, TÜZÉR UTCA 33-35.

E-mail: gyermekut@csbo.hu

www.gyermekut.hu